

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรร กับระดับความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ
ในโรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร

นาง จินตนา ญาทิบรพุง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาพยาบาลศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2529

ISBN 974-566-941-5

011751

15298693

THE RELATIONSHIPS BETWEEN SELECTED FACTORS AND
BURNOUT LEVEL OF PROFESSIONAL NURSES IN GOVERNMENTAL HOSPITALS,
BANGKOK METROPOLIS

Mrs. Chintana Yatbantung

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Nursing Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1986

ISBN 974-566-941-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรร กับระดับความเหนื่อยหน่าย ของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร
ชื่อนิสิต	นางจินตนา ญาภิรตกุล
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศนา บุญทอง
ภาควิชา	พยาบาลศึกษา
ปีการศึกษา	2528

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร และศึกษาตัวทำนายระดับความเหนื่อยหน่าย ตัวพยากรณ์ คือ ลักษณะงานที่รับผิดชอบ สัมพันธภาพระหว่างบุคลากรพยาบาล การรับรู้ต่อความสำเร็จในงาน การรับรู้ต่อความสามารถเชิงวิชาชีพของตนเอง การรับรู้ต่อระบบบริหาร ประเภทของผู้ป่วย ตำแหน่ง ประสบการณ์ด้านการพยาบาล และอายุ

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นพยาบาลวิชาชีพจำนวน 339 คน ในโรงพยาบาลของรัฐ จำนวน 6 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล แบบวัดการรับรู้ต่องาน และแบบวัดระดับความเหนื่อยหน่าย โดยนำไปหาความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 11 ท่าน ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเพื่อวัดปัจจัยคัดสรรเกี่ยวกับงาน และวัดระดับความเหนื่อยหน่าย โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's α Coefficiency) ได้เท่ากับ .84 และ .89 ตามลำดับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS^X) โดยวิเคราะห์ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม ค่าค่าเอฟ และหาค่าสหสัมพันธ์ควยวิธีของเพียร์สัน และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. โดยเฉลี่ยพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร มีความเหนื่อยหน่ายอยู่ในระดับปานกลาง
2. พยาบาลวิชาชีพที่แตกต่างกันด้วย อายุ ประสบการณ์ด้านการพยาบาล ลักษณะงานที่รับผิดชอบ สัมพันธภาพระหว่างบุคลากรพยาบาล การรับรู้ต่อความสำเร็จในงาน การรับรู้ความสามารถเชิงวิชาชีพของตนเอง การรับรู้ต่อความสามารถเชิงวิชาชีพของตนเอง และการรับรู้ต่อระบบบริหาร มีค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับความเหนื่อยหน่ายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. พยาบาลวิชาชีพที่ทำงานในหอผู้ป่วยสามัญและในหออภิบาลผู้ป่วยหนัก มีค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับความเหนื่อยหน่าย ไม่แตกต่างกัน
4. ลักษณะงานที่รับผิดชอบ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับความเหนื่อยหน่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. การรับรู้ต่อระบบบริหาร มีความสัมพันธ์ทางลบกับระดับความเหนื่อยหน่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
6. อายุของพยาบาลวิชาชีพ และประเภทหอผู้ป่วย ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความเหนื่อยหน่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
7. สัมพันธภาพระหว่างบุคลากรพยาบาล การรับรู้ต่อความสำเร็จในงาน การรับรู้ต่อความสามารถเชิงวิชาชีพของตนเอง ตำแหน่ง และประสบการณ์ด้านการพยาบาล มีความสัมพันธ์ทางลบกับระดับความเหนื่อยหน่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
8. การรับรู้ต่อระบบบริหาร ลักษณะงานที่รับผิดชอบ และอายุสามารถร่วมกันพยากรณ์ระดับความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ อย่างนัยสำคัญทางสถิติ ใ้ร้อยละ 22 ($R^2 = .2173$)

Thesis Title Relationships between selected factors and
burnout levels of professional nurses in
governmental hospitals, Bangkok Metropolis
Name Mrs. Chintana Yatbantung
Thesis Advisor Associate Professor Puangrat Boonyanuruk Ed.D.
Thesis Co Advisor Assistant Professor Tasana Boontong Ph.D.
Department Nursing Education
Academic Year 1985

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the burnout levels of professional nurses in governmental hospitals located in Bangkok Metropolis, and to search for the variables that would be able to predict work characteristics, professional nurses: relationship, perception of job achievement, perception of professional competency, perception of management system, types of patient ward, position, nursing experience, and age were the selected variables acted as the predetermined predictors. Three hundred and thirty nine research subjects working in six governmental hospitals were randomized by using multistage sampling method. The instrument developed by researcher composed of three sections : demographic data, work related factors and burnout scales. Eleven experts reviewed the instrument in order to ensure the content validity. The reliability procedure was performed on the try-out data to assess the internal consistency which indicated that Cronbach's Alpha coefficient and the section of work related factors and burnout scales were .84 and .89 consecutively. A Statistical Package for Social Science (SPSS)^x

computer program was used for data analysis, various statistical methods; percentage, mean standard deviation, Pearson's product moment correlation and stepwise multiple regression analysis have been used for the analysis of data.

Summary of the findings were as follows:

1. As average Profession nurses working in the governmental hospitals located in Bangkok Metropolis had middle level of burnout.
2. Professional nurses who differed in age, nursing experience, work characteristic, , professional nurses' relationship, perception of job achievement, perception of professional competency, and perception of management system, showed different levels burnout at the .05 significant level.
3. There was no statistically significant difference between burnout levels of professional nurses who worked in public ward and intensive care units.
4. Work characteristics was positively related to burnout level at the .05 significant level.
5. Perception of management system was negatively related to burnout level at the .05 significant level.
6. Age of professional nurses and types of ward did not relate to burnout level at the .05 significant level.
7. Professional nurses' relationship, perception of job achievement, perception of professional competency, position, and nursing experience were negatively related to burnout level at the .05 significant level.

8. Perception of management system, work characteristics, and professional nurses' age contributed significantly to effective prediction of burnout level in professional nurses. These predictors accounted for 22 percent ($R^2 = .2170$) of the variance of the burnout level.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์
ดร. พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทัศนาศรี บุญทอง อาจารย์
ผู้ควบคุมการวิจัย ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ
ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่าน
ทั้งสองเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ อาจารย์ ดร. ศิริโชค ศรีสุโข ท่านได้กรุณาให้คำแนะนำ
เกี่ยวกับการใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล และคำแนะนำต่าง ๆ ที่มีคุณค่ายิ่ง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศรี ระเบียบ กรุณาให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะตั้งแต่
เริ่มทำการวิจัยเสมอมา รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 11 ท่าน จากสถาบันต่าง ๆ ที่ได้
กรุณาแนะนำ แก้ไขแบบสอบถาม ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอ
กราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

อนึ่ง ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ คุณศรีเกียรติ อนันตสวัสดิ์ คุณสาดี
เฉลิมวรรณพงษ์ และคุณวิภาดา คุณาวิทิตกุล ที่ได้คำแนะนำ กำลังใจในการศึกษา
ครั้งนี้ตลอดมา รวมทั้งพยาบาลวิชาชีพที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
และบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้
ด้วยดี

ส่วนหนึ่งของความสำเร็จของผู้วิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากคุณพ่อ คุณแม่ และ
ญาติพี่น้อง รวมทั้งคุณมงคล ญาติบรรพบุรุษ ซึ่งให้กำลังใจและทุนทรัพย์ในการศึกษา
ตลอดมา พระคุณนี้อยู่ในความสำนึกตลอดไป

จินตนา ญาติบรรพบุรุษ

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญชาราย	ซ
สารบัญชภาพ	ฑ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ปัญหาของการวิจัย	5
แนวเหตุผลและสมมติฐานของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	9
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
3 วิธีดำเนินการวิจัย	39
ลักษณะประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร	42
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	46
การหาความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม	48
การหาความเที่ยงของแบบสอบถาม	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล	49
การวิเคราะห์ข้อมูล	49

4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	55
	สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง	57
	เปรียบเทียบระดับความเหนื่อยหน่ายกับปัจจัยคักสรร.....	60
	ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเหนื่อยหน่ายกับปัจจัย คักสรร	72
	สหสัมพันธ์หุ้คูณระหว่างระดับความเหนื่อยหน่ายกับ ปัจจัยคักสรร	74
5	สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ	75
	ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและผลสรุปการวิจัย.....	78
	อภิปรายผลการวิจัย	83
	ข้อเสนอแนะ	93
	บรรณานุกรม	98
	ภาคผนวก	108
	ภาคผนวก ก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	109
	ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	120
	ประวัติผู้วิจัย	138

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนตัวอย่างประชากรของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามสังกัดโรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร.....	41
2	จำนวนและร้อยละของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามโรงพยาบาล ประเภทหอผู้ป่วย ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษา อายุ และสถานภาพสมรส.	57
3	จำนวนและร้อยละของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามระดับความเหนื่อยหน่าย	60
4	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามกลุ่มอายุ	62
5	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามกลุ่มประสบการณ์ค่านการพยาบาลและกลุ่มประสบการณ์ค่านการบริหาร	63
6	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามกลุ่มตำแหน่ง	64
7	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามประเภทหอผู้ป่วย	65
8	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลจำแนกตามระดับของลักษณะงานที่รับผิดชอบ.....	66
9	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามระดับความสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคลากรพยาบาล	67
10	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามระดับการรับรู้ต่อความสำเร็จในงาน	68

ตารางที่

หน้า

11	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามระดับการรับรู้ความสามารถเชิงวิชาชีพของตนเอง	69
12	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามระดับการรับรู้ต่อระบบบริหาร	70
13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยคัดสรรเกี่ยวกับการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ	71
14	ความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรร กับระดับความเหนื่อยหน่าย	72
15	ความสัมพันธ์สหสัมพันธ์พหุคูณ สัมประสิทธิ์การพยากรณ์ สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ ค่าทดสอบเอฟ ของตัวพยากรณ์ที่เข้าสมการ ของการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน	74
16	ค่ามัธยฐานเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ต่อระบบบริหาร จำแนกเป็นรายข้อและรวมทุกข้อ (ภาคผนวก ก)	116
17	ค่ามัธยฐานเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะงานที่รับผิดชอบ จำแนกตามรายข้อและรวมทุกข้อ (ภาคผนวก ก)	118

สารบัญภาพ

แผนภูมิที่

หน้า

- 1 แผนภูมิแท่ง แสดงจำนวนและร้อยละของพยาบาลวิชาชีพ
จำแนกตามระดับความเหนื่อยหน่าย 61